

PÄKAPIKUAEG

Täname kõiki õpetajaid, kes võtsid osa meie eelmistes Koolibri Uudistes väljakuulutatud õppematerjali kogumise aktsioonist. Materjale saadeti meile üsna arvestatav kogus ja umbes pooled neist me ka kirjastame. Tähelepanuväärne arv materjale löimis endas mitut õppeainet, mis näitab ilmekalt, et õpetajad on omaks võtnud uue riikliku õppekava suuna suuremale integreeritusele. Esimesed aktsiooni käigus kogutud materjalid ilmuvad juba mõne kuu pärast.

Selle sügise jooksul läbis Koolibri toimetajate ja kujundajate pere ühe pika ja põneva koolitusprogrammi, mille korraldas õppekirjanduse väljaandjate ja autorite Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. Õppekirjandusega tegelejaid ei koolitata just sageli nii, et kõik lektorid on end nimelt õppekirjanduse autoritele, toimetajatele ja kujundajatele esinema seadistanud, mõelnud eelnevalt põhjalikult läbi, kuidas nende valduses olevat infot keskendada ja edastada nii, et neist oleks meie töös kõige praktilisemat laadi abi. Värskendasime ja süste-

matiseerisime oma teadmisi, analüüsisime senitehtut ja mõistsime, kuidas õpikuid ja töövihikuid veelgi paremaks teha. Tänu sellele pikale koolitusprogrammile tunneme end uue õppekirjanduse pingelisele ettevalmistamisajale vastu astudes veel kindlamana ja inspireeritumana kui varem. Loodetavasti aduvad seda meie uute õpikute ja töövihikute kasutamisel peagi ka inimesed, kelle teenistuses see koolitustükkel ju tegelikult oli – õpilased ja õpetajad.

Tänasesse lehte kogunes palju uusi ja erilisi õppematerjale, millest teile pikemalt rääkida soovisime. Avaleht on täidetud uude lähenemisega kirjatehnikavihiku „Pliats minu käes“ tutvustusega. See on meie eesti keele toimetaja Margit Rossi pikaajalise südamelähedase töö vilj, mis soovib unustada kauni käekirja kiire ja range taotlemine ning väärtustab hoopis käe kindla ja otstarbeka liikumise rütmi saavutamist. On ju kirjatehnika olnud ajast aega see valdkond, mille range hindamine juba 1. klassis on mõneltki algajalt kirjutajalt võtnud koolirõõmu. Ehk saab selle raamatu

mõõtu kirjatehnikavihiku mänguline lähenemine üheks kiviks selle praktika murdmisel.

Teine põnev uudis on häälestus- ja tagasisidekaartide pakk. Peaksid ju tunniks häälestumine ja sellele tagasiside andmine olema iga õppetunni lahutamatu osad. Mariliis Lazarevi koostatud kaardipakk aitab õpetajal seda kiirelt ja lihtsalt läbi viia. Tunni alguses jagab ta õpilastele laiali kaardid küsimuste, lausealguste ja märksõnadega, mis aitavad õpilasel oma ootusi tunnil sõnastada, ning tunni lõpus kaardid, mille põhjal saavad õpilased tunnis õpitu enda ja ka õpetaja jaoks kokku võtta. Geniaalselt lihtne lahendus väikeses kaardipakis, mida võib kasutada esimesest viimase klassini igas õppeaines. Tähelepanuväärne on see, et Mariliis Lazarev on meie noorim autor, kes tuli sellele kõiki õpetajaid abistavale mõttele pedagoogilise praktika käigus.

Ja lõpetuseks soovime aknala panna piisavalt suur süss, muidu ei mahu raamat sisse!

TEIE KOOLIBRI

PLIIATS MINU KÄES

Konverents käekirja anatoomiast
Aasta tagasi oktoobri lõpus oli Tallinna ülikoolis konverents „Käekirja anatoomia ehk kuidas sünnib käekiri?“, kus jagasid oma teadmisi Münchenis tegutsev sensomotoorika ekspert dr Christian Marquardt ja Eestis kirjutamise temaatikat uurinud eripedagoog Pilvi Kula, kes on ühtlasi Koolibri populaarse „Valmistume kooliks“ sarja autor.

Sündmuse erakordsust kinnitab meedia tähelepanu: dr Marquardt oli külaliseks ETV Terevisioonis, kohtus huvilistega Solarise Apollon ja andis intervjuusid ajalehtedele (vt nt Postimees 16.11.09 ja Õpetajate Leht 06.11.09).

Kuidas õppida kirjutama

Kõik konverentsil osalenud klassi- ja lasteaiaõpetajad said endale ka trükise „Kuidas õppida kirjutama“, mis selgitab kirjutamisel ilmnevat probleeme nüüdisaegsetele uurimustele tuginedes, ja tutvustab meetodikat, mis aitab kujundada sujuvat ja loeavat käekirja. Tänuväärne abimaterjal on saadaval ka e-versioonina: <http://www.anobion.ee/files/KUIDAS-OPPIDA-KIRJUTAMA.pdf>.

Uus kirjavihik lasteaia- ja koolilastele

Lühidalt kokku võttes keskendub uus meetodika otstarbekate kirjutamisliigutuste kujundamisele ega eel- ja otsekohe saavutatud kaunist tulemust. Põhiline probleem ongi olnud tulemusele orienteeritus ja viis, kuidas laps tähti paberile tekitab, on jäänud küllaldase tähelepanuta.

„Pliats minu käes“ püüab ärgitada lapsi tähti joonistama ja kirjutama, tuginedes nende loomupärasele rütmile ja loovusele. Raamatu mõõtu vihiku sisu on kujundatud käitsi, et luua lapsele võimalikult loomulik ja harmooniline töökeskkond ning julgustada teda tühja lehepinna loominguliselt täitma.

Pakutud on mitmesuguseid võimalusi, kuidas tähte värvida ja kujundada, missuguseid mustreid võib teha, kuidas vormiga mängida. Kõik need ideed taotleavad ärgitada lapse fantaasiat ega ole mõeldud kopeerimiseks või järgimiseks. Paber on valitud nii, et saab kasutada erisuguseid vahendeid: värvi- ja viltpliiatseid, rasvakriite ja pastelle, samuti akvarelle või guašše.

Tähtede üksikelemente on õigupoolest vähe: kõik tähevormid moodustatakse püst-, rõht- ja kaldjoonte ning ovaalide ja kaarte abil, sidumist hõlbustavad hiljem silmused. Nii-sugustele kirja eelharjutustele ei ole vihikus ruumi jäetud, alustama peaks harjutamisega suurel valgel paberil. Laps valib ise endale sobiva, mugava kirjutamisviisi ega piirata teda suunavate joontega. Kindlasti tuleb aga õpetajal pidevalt kontrollida lapse istumisasendit ja pliiatsihoidu.

Kõikide kirjajharjutuste eesmärk on saavutada hea liikumise rütm, see ei pea esialgu olema sugugi kiire. Tähtis on püüda juba kirjutamisõppuse algetapis kujundada mugav liikumine ja hea koordineeritus. Niipea kui laps püüab tähte või jooni-kaari eeskuju järgi kopeerida, keskendub ta

tulemusele ja tema liigutused muutuvad ebakindlaks ja aeglaseks.

Niisiis pole „Pliats minu käes“ traditsiooniline kirjavihik, milles laps püüdliselt pikki joontevahesid täidab ja on pahatihti sunnitud ebaedu kogema. Enamik täiskasvanuidki ei suuda eeskujuga sarnaseid täheridu luua, seda aga lapselt nõuda on päris liias. Vabalt tähestusteid kujundades saavad lasteaialapsel selgeks tähed, millel nüüdses maailmas on õige erisuguseid kujusid, ning arendab käelist osavust ja kunstimeelt algklassilaps.

Vihiku ülesehitus

Harjutusvihik on üles ehitatud eesti tähestikule, kuid ühtlasi on kaasatud meil

levinud võõrtähed. Et näiteks c-täht on Eesti laste nimedes üsna sage, siis ei saa seda lastele suunatud vihikust välja jätta. Ühtne alus nõuab siis aga ka muude võõrtähtede esitamist.

Igale tähele on pühendatud kaks lehepaari: esimene tutvustab suur-tähte (joonistähte) ja pakub väike-joonitud harjutuspinda, teine kasutab väiketähti ja eeldab lehepinna täitmist mänguliselt ning loovalt, tuginedes üksnes rütmile ja keskendumis- matoorika arendamisele.

Rahvusvaheline koostöö

„Pliats minu käes“ on sündinud koostöös Itaalia kirjatehniku Monica Dengoga, kes kalligraafia ja raamatukunsti kõrval on tegelnud kirjatehni-

ka kui õppeainena ning korraldanud vastavaid kursusi algklasside õpetajatele. Käekiri kui tehnika ei tunne rahvusvahelisi piire ja on oma põhilistelt ühesugune kõikjal. Erinevus tuleb aga esile keele kaudu: häälikukooslused, mis ühes keeles on võimalikud, ei ole seda mõnes teises keeles, ühes keeles kõige tavalisem silbi- või sõnastruktuur võib mõnes teises olla õige ebaharilik või üldse mõeldamatu.

Selles kirjajharjutusvihikus on järjekindlalt arvestatud eesti keelele tüüpiliste silpide ja häälikukombinatsioonidega. Mõistagi on niisuguses käekirja harjutamise vihikus põhiorhk käelisel tegevusel ja ka loovuse arendamisel, kuid säilitatud on tihe kontakt eesti keelega.

Moodsal e-ajastul on käekirjaline kirjutis tõrjutud tagaplaanile ja paberit-pliiatsit kasutatakse aina harvem ja üksnes eratarbeks. Siiski oleks kurb saada jõulukaarti, mida saatja pole kirjutanud pliiatsiga ja käekirjaliselt. Küllap jääb käekiri ainuomaseks muudele intiimsematele olukordadele, kus käsitsi kirjutamine on emotsionaalselt oluline.

Siiani on käsitsi kirjutamisel suur osa koolitunnis ja kuni kirjatehnika arendamist toetab nii koolieelse lasteasutuse kui ka põhikooli riiklik õppekava, pole ilmselt põhjust muretseda, et käekiri kui tunnetuslikult kaalukas eneseväljendusvahend niipea tarbetuks osutub.

MARGIT ROSS, toimetaja

TOP 10

1
Tove Jansson,
Sami Malila
Väikese My mõtteteri

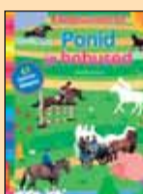
2
Charles Clark,
Maureen Clark
Väikesed loomad

3
Fiona Watt
Suur joonistamisraamat

4
Stewart Ross
JAAAE

5
Lieve Boumans
Klepsuraamat. Poni ja hobused

6
Qu Lei Lei
Esimesed sammud Hiina kalligraafias

7
Riina Lamp
Väike kaardivabrik

8
Ralph Blum
Ruuniring

9
T-REX. Maadeavastaja käsiraamat

10
David Bullock
Suured vastasseisud. Vene kodusõda 1918–1922

EESTI LOODUSE PILDIMAPP V

Ilmunud on Eesti looduse pildimapi järjekordne, juba viies osa. Võime olla uhked oma võrratult mitmekesise looduse üle. Meil kasvab nii palju taimi, seeni ja loomi, et koostajad on ikka ja jälle pidanud pead murdma valiku ees, milline liik panna kaante vahele ja milline jätta järgmiseks korraks. Seekordne mapp on koostatud *varia* põhimõttel: siit leiab nii imetajaid, kalu, linde, putukaid, seeni, roht- ja puittaimi ning teisi elusolendeid, kes eelmistesse osadesse ei mahtunud, kuid kes on meie loodusele ometi iseloomulikud. Nõnda võib seda mappi käsitleda nii täiesti iseseisva üksusena, kus on näiteid erinevate klasside hulgest. Neile aga, kellel juba on pildimapi neli esimest osa, võiks see olla lisamaterjal. Siit saab taustavärvide abil leida erinevate klasside lehed ning lisada need eelmistesse mappidesse omasuguste juurde. Nii võib näiteks jäälinnu, põialpoisi ja sookure lisada pildimappi number kaks lindude juurde; metsnugise ja kopra aga esimesse pildimappi metsimetajate juurde.

Kuid miks mitte ise proovida pildimapi koostajana kätt? Samamoodi nagu meie oleme mappi teinud, võivad ka lapsed ise mappidesse oma lemmikuid lisada. Kellel on kätt, võib taimi või loomi joonistada, enne muidugi nende kohta täpsemalt järele uurides. Kelles peitub loodusfotograaf, võib parkides, metsades, heinamaadel matkata ning taimi, seeni, loomi pildistada. Liikidest, mis ei ole kaitse all, võib teha ka herbariumi. Seejärel oleks kasulik oma väljavali tute kohta ka teadmisi hankida ning piltide juurde üht-teist üles märkida. Meie looduskirjanduse valik on rikkalik. Loodusraamatute seast võib leida naljakaid lugusid, esseelaadseid mõlgutusi, populaarteaduslikus vormis kirjutisi, määrajaid ning ka otsest lastele kirjutatud teoseid. Fred Jüssi, Rein Kuresoo, Henrik Relve, Aleksei Turovski, Rein Saluri, Mati Kaal, Erast Parmasto, Kuulo Kalamees, Toomas Kukk, Viktor Masing – see loetelu siin on vaid väike osa looduse- ja kirjameestest, kellele huvitava jutu ja lobeda sule eest saame tänulikud olla. Nende seast leiab so-

bivaid raamatuid igas vanuses lastele, rääkimata paljudest tõlkeraamatutest. Seega vaadake ja lugege meie pildimappe ning tehke ise ka!

Viimasel pildimapis on mõned lehed tähistatud pealuuga: mappis on valik mürgiseid taimi ja seeni, mida on kasulik tunda. Kaante vahelt leiab loodusesõber ka toredate lauamängu, kus saab proovile panna kõiki-dest mappidest õpitut teadmisi, kuid

mida on niisamagi huvitav ja lõbus mängida.

Tänane suurepärane koostöö ja asjatundlike märkuste eest oma väsimatuid konsultante biolooge Ivi ja Üllar Rammulit ning teatud liikide eluviiside täpsustamise eest ka Tiit Tederit, Leili Järve ja Mati Kivistikku.

TIINA TOMINGAS,
koostaja

HÄÄLESTUS- JA TAGASISIDEKAARDID

2006. aastal Yorki Ülikoolis läbi viidud Euroopa Liidu laste heaolu uuringust selgus, et Eesti paistab Euroopa 25 riigi hulgas silma väikseima koolimeeldivuse ja õpilaste ülimadalada subjektiivse heaolutunde poolest. 2006. aasta PISA uuringu tulemustest tõestavad, et Eesti õpilastel on tublid ainealased teadmised. Tuginedes nimetatud rahvusvaheliste uuringutele, võib väita, et Eesti õpilastel on küll head teadmised, aga õppimine ei paku neile rõõmu ega huvi.

Oluline roll koolimeeldivuse ja õpihuvi seisukohalt on motivatsiooni. Motivatsiooni esilekutsumine on õpetamise planeerimise üks esimesi samme. Huvi õpitava vastu peab tarkama juba enne õppimise algust ning samuti õppimise kestel. Sama oluline kui motivatsiooni esilekutsumine, on tagasiside andmine ning kiitus. Lähtuvalt nendest kasvatusteaduslikest probleemidest, tekkis artikli kirjutajal soov välja töötada häälestus- ja tagasisidekaardid, mis toetavad õppeprotsessi nii õpetaja kui ka õpilase seisukohast vaadatuna.

Idee häälestus- ja tagasisidekaartide loomiseks sain poolteist aastat tagasi IV kursusel, kui valmistasin didaktika õpingute raames ette proovitud. Minu idee leidis õppejõu ja kaasõpilaste seas heakskiitu ning nii sündiski pisikesest mõttest uudne meetod, mis aitab lühikesel ajal jooksul jõuda kõikide õpilasteni.

Häälestus- ja tagasisidekaardid on kooskõlas 2010. aastal vastu võetud põhikooli riikliku õppekavaga, mis näeb õpilast õppeprotsessis aktiivse osalejana, kes võtab võimetekohaselt osa õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib kaaslasti ja ennast hindama ning õppimist analüüsima ja juhtima. Samuti arendavad need kaardid õpilase eneseväljendusoskust ja -julgust ning analüüsi- ja põhjendusoskust. Õpilane tunneb end olulisena, sest ta saab avaldada, põhjendada ja kaitsta oma arvamust ning seeläbi areneb tema eneseteadlikkus. Kaarte kasutades õpib õpilane õppetegevust kavanda-

ma ja hindama ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valima ja rakendama ning võtab seeläbi õppimise eest vastutuse endale. Teadmiste omandamiseks ongi tähtis luua tingimused, kus õpilased saavad ise vastutada õppimise eest, on huvitatud tegevusest ja motiveeritud saavutama eesmärgi. Ka on rõhutatud, et kui pole õigust valida ega otsustada ja puudub kontroll oma tegevuse üle, kaob ka vastutus.

Koostatud häälestus- ja tagasisidekaardid jagunevad kolme rühma: 1) küsimustega kaardid (näiteks: *Mis sul tänases tunnis hästi õnnestus?*), lausealgustega kaardid (näiteks: *Endale sean eesmärgiks ...*) ja sõnadega kaardid (näiteks: *Sain teada ja minu jaoks ...*). Küsimustega kaardid toetavad erinevate küsimuste mõistmist ja oskust küsimustele vastata nii lühivastuste kui täislausetega, samuti arendavad õpilaste põhjendamisoskust. Lausealgustega kaardid toetavad mõtete väljendamist terviklausetena – lapse ülesanne on lausealgus sobivalt lõpetada. Sõnadega kaardid arendavad õpilase loominguoskust – õpilasel on ees vaid kaks sõna ning nendest lähtuvalt saab ta sõnastada tunni eesmärgi või oma suhtumise õpitavasse.

Häälestuskaardid jagab õpetaja õpilastele pärast tunni teemade teatamist ja enne või pärast tegevuste, eesmärkide selgitamist ning palub õpilastel kas vastata küsimusele, lõpetada lause või moodustada lause

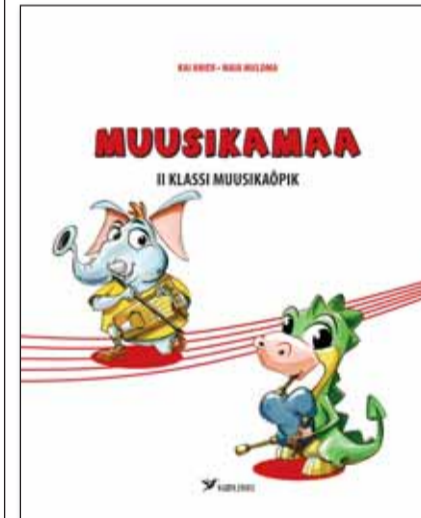
etteantud sõnadega, lähtudes õpilase enesetundest, tunnis käsitletavast teemast, tegevustest ja eesmärkidest. Tagasisidekaardid jagab õpetaja õpilastele tagasisidefaasis ning palub õpilastel kas vastata küsimusele, lõpetada lause või moodustada lause etteantud sõnadega, taas lähtudes õpilase enesetundest ja tunnis tehtud tööst. Seejärel teeb klass koos õpetajaga arvamustest kokkuvõtte, kus häälestusfaasis võiks tähelepanu pöörata erinevate eesmärkidele ja õpilaste ootustele ning tagasisidefaasis sellele, mida õpiti, kuidas õpiti ja miks on see vajalik. Kindlasti on kaartide kasutamiseks veel mitmeid võimalusi: näiteks võib lasta õpilastel neid õpetaja laualt ise valida, neist lauamäng moodustada, need klassi peita ja igal õpilasel üks kaart leida jne.

Kaarte illustreerivad Eesti loomade ja lindude ning taimede pildid, sest arvestatud on nii atraktiivsuse kui ka hariva eesmärgiga ning sellega, et häälestus- ja refleksiooni-kaarte oleks võimalik kasutada erinevates tundides. Illustatsioone valides on tuginedud põhikooli riiklikule õppekavale, mis näeb ette, et õpilane peab muuhulgas lugu keskkonnast, bioloogilisest mitmekesisusest ja oma kodumaast. Arvan, et Eestimaa loodus ja sellele iseloomulik taimestik ja loomastik on osa meie kodumaast ja meid ümbritsevast keskkonnast. Minu jaoks on väga tähtis, et õpilane teaks ja tunneks oma kodumaad.

Häälestus- ja tagasisidefaasile kuulatav aeg on lühike, kaardid annavad õpetajale vahendi, mis aitab tal muuta need tunniosad õpilaskesksemaks. Õpetajal on võimalus kuulata kõikide õpilaste arvamusi ja mõtteid, jagada enda omi ning arendada õpilaste eelnevalt nimetatud oskusi. Samuti aitavad häälestus- ja tagasisidekaardid märgata murekohti ja edusamme ning seeläbi muuta õpetamine efektiivsemaks ja motiveeritumaks.

MARILIIS LAZAREV,
TLÜ Haapsalu Kolledži
klassiõpetaja eriala magistrant

MUUSIKAMAA II KLASSILE

Eelmisel aastal ilmunud I klassi muusikaõpik on saanud järje: Maia Muldma ja Kai Anier on koostanud II klassi õpiku (ja oodata on ka kolmandat). Uues õpikus tegutsevad laste vanad tuttavad, kunstnik Raivo Tihanovi loodud Mira, Pin, Tuut ja Sisi, kes avastavad Muusikamaa saladusi.

Seekord on läbivaks teemaks eesti rahvakultuur. Tutvustatakse rahvalikke, aga ka uueaegseid tähtpäevi, näiteks mihkli- ja mardipäeva, emade- ja isadepäeva. Teemasid seovad vanasõnad ja mõistatused.

Laulude valikus on põhiorhk eesti ja teiste Euroopa rahvaste rahvamuusikal, palju laule pärineb ka eesti nüüdiseliloojate. Eraldi tutvustatakse Priit Pajusaare ja Riine Pajusaare loomingut.

Oluline osa õpikust on pühendatud instrumendiõpetusele: lastele näidatakse kandle ja plaatpillide mänguvõtteid ja suur osa laule on vastavalt pillidel saadet kaasa mängida.

Õpiku materjali toetavad töövihik ja CD.

MALL PÕLDMÄE,
toimetaja

RÕÕM HEEGELDAMISEST

Praegusajal on heegeldamine ja heegelkaunistused rõivastuses ning kodukaunistamisel taas populaarsust kogumas. Imetleme vanaemade heegeldatud voodikatete, kardinat, käterättide jne äärepitse. Esivanemate töö on austust ja lugupidamist vää-

riv ning ergutab meidki ilusaid pitse heegeldama. Meelepärane heegeltöö on nagu mõjus ravim – heegelnõela liikumine ja tähelepanu vähene pingutamine mõjuvad lõõgastavalt.

Näputööd, esialgu neli väikest vihikut, on mõeldud igat masti käsi-

tööhuvilistele: käsitööõpetajatele ja nende õpilastele koolis või huviringis, lastele ning täiskasvanutele, olgu nad päris algajad või juba oskajad. Mustriid on lihtsad ega käi kellelegi üle jõu.

Millal ise käsitööga tegelema hakkasin, ei oskagi ajaliselt määratleda.

See algas märkamatult, juba V klassis. Tegin ruudulisele paberile ristikestega mustreid, kuid ei seostanud seda heegeldamisega. Mulle meeldib sümmeetria ja muster seda ju ongi. Heegeldama hakkasin siis, kui oma lapsed koolis käsitööd tegid. Tõsisem huvi mustrite joonistamise vastu tekkis paarkümmend aastat tagasi, mõttega jätta need oma lastelastele.

Olin väga rõõmus, kui avanes võimalus oma töid raamatuna välja anda. Kodus on heegelmustreid veel üsna palju ja kui on huvilisi, saab needki kättesaadavaks teha.

Olen töötanud 45 aastat lasteaias õpetajana ja esitanud oma heegeltöid kolmel näitusel.

On tore kinkida endavalmistatud esemeid teistele, mõeldes seejuures kingi saajale.

LIINA MERESMAA, autor

VÄRVI ISE

KAARDIVABRIK
Riina Lamp

56 lk; formaat: 10 x 15 cm

ГОТОВИМСЯ К ШКОЛЕ – С УЧИТЕЛЯМИ И РОДИТЕЛЯМИ

Рабочая тетрадь «Готовимся к школе» в двух частях предназначена для детей 5–7 лет, которые готовятся к школе в подготовительных учебных группах в школе или в подготовительных группах детских садов. Эту тет-

радь могут также использовать и родители, занимаясь с детьми дома. Тетрадь рассчитана на целый год занятий с ребёнком до школы.

Рабочая тетрадь включает задания по письму, чтению, математике и природоведению. Составитель эстонского варианта тетради – специалист по начальному обучению Пильви Кула. На русский язык тетрадь перевели учитель начальных классов Таллиннской Кесклиннаской гимназии Элен Вайно и доцент отделения начального обучения ТУ Наталья Мальцева-Замковая. Они же являются авторами текста на страницах, посвященных изучению букв русского алфавита и обучению чтению.

Первая часть рабочей тетради содержит материал для занятий с сентября по декабрь, вторая – с января по май. Работа разделена по месяцам таким образом, что для каждой недели предусмотрена одна краеведческая тема, которая включает в себя различные упражнения – задания по русскому языку, по математике и природоведению. Сквозные темы тетради – дом, природа и животные,

существование человека и его деятельность. Все эти темы близки ребёнку, что позволяет поддерживать его естественный интерес к получению знаний об окружающей жизни, природе и общественных явлениях, а также оказывает помощь в понимании действительности и формировании целостной картины мира.

В тетради также есть задания, которые подходят для развития речи и служат для создания предпосылок к обучению чтению и письму. Большое внимание уделяется деятельности (развитию мелкой моторики) руки как при помощи рисования и раскрашивания, так и при помощи письма.

Важное место занимают специальные упражнения, поддерживающие психические процессы ребёнка, – развитие восприятия, памяти, мышления, формирование базовых учебных умений, умения наблюдать и слушать, сравнивать, располагать по порядку, считать, измерять, группировать.

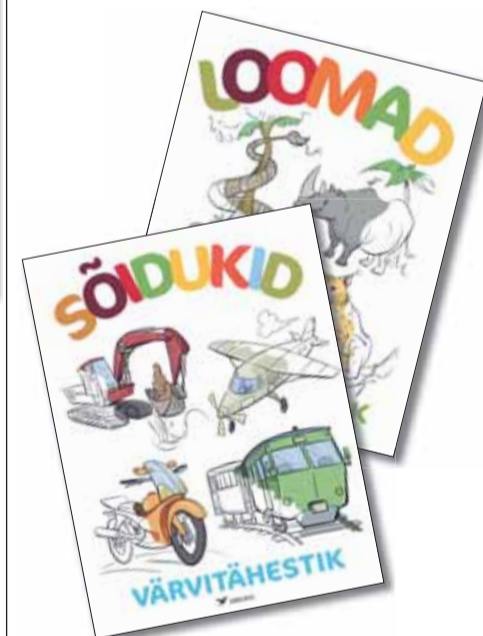
В конце рабочей тетради предлагаются подробные разъяснения тем и методические рекомендации для выполнения упражнений.

В новом учебнике рассматриваются музыка народная и профессиональная, вокальная и инструментальная; музыка Италии, Франции, Испании, Закавказья и Ближнего Востока. Отдельные разделы посвящены православному пению, русскому романсу, цыганской музыке, рождеству, симфонической музыке. Теория сопровождается песенным репертуаром (61 песня).

К учебнику предлагается рабочая тетрадь, помогающая ученику закрепить пройденный материал.

Rebitavate lehtedega raamat sisaldab 28 kaarti jõuludeks, Eesti Vabariigi aastapäevaks, sõbrapäevaks, kevadpühadeks, emadepäevaks, suvevaheajaks, teadmiste päevaks, isadepäevaks, õpetajate päevaks, sünnipäevaks. Kaarte võib täiendada, värvida ja autori loodud luuletusi omal soovil jätkata.

VÄRVIÄHESTIK: SÕIDUKID • LOOMAD

Pildid: Joonas Sildre • Luuletused: Elina Sildre
24 lk; pehme kaas

MUUSIKALINE KASVATUS ÜLDHARIDUSKOO LIS

Et Riho Pätsi elutöö on aegumatu, võib veenduda iga muusikaõpetaja, kui ta lööb lahti selle raamatu. Me tunneme Riho Pätsi kui heliloojat ja muusikapedagoogi, tema laste- ja koorilaulud, klaveripalad, laulikud, laulmisõpetuse töövihikud on tuntud mitme põlvkonna muusikahuvilistele.

Eesti muusikapedagoogika rajajaks tunnustatud mitmekülgne muusik alustas muusikaõpetaja tööd 1920. aastatel, ja kohe silmapaistvate uuendustega. Tänapäeval tundub uskumatu, et näiteks Tallinna 21. Algkoolis tegutses tema juhtimisel 60-liikmeline plokkflöödi- ja löökpilliorkester ning üle 100-liikmeline lastekoor. Koolitöö võimaldas tal mõtestada muusikaõpetusega seotud meetodilisi küsimusi ja tuua neid ka teiste muusikaõpetajate ette. 1930. aastail pani Riho Päts selge kontseptuaalse aluse relatiivse meetodi rakendamisele Eesti koolides. Pea-

gi sai temast õpetajate õpetaja kõrgkoolides.

Pikkade praktika-aastate õppematerjal sai kogutud käsikirjaks, mis kahjuks trükki ei jõudnud. 1950. a Riho Päts vangistati ja KGB hävitas kõik tema noodid ja käsikirjad. Hiljem Päts taastas mälu järgi oma teose, kuid pidi relatiivse noodilugemise süsteemi asendama Nõukogude Liidus ainuvõimaliku absoluutse süsteemiga, samuti tuli ideoloogilistel põhjustel välja vahetada laule ja muusikapalu. 1962. a nägi trükivalgust „Muusikaline kasvatus üldhariduslikus koolis“.

Sama kümnendi keskpaigast oli taas lubatud kasutada relatiivse noodilugemise süsteemi ja Riho Päts töötas oma raamatu uuesti ümber. Ta toetus paljuski Zoltán Kodály õpetusele, kellega ta oli ka isiklikult kokku puutunud. Võib öelda, et 1960. aastail oli Päts NSV Liidus ainus, kes tundis ja propagee-

ris Lääne-Euroopas levinud Carl Orffi muusikalise kasvatusesüsteemi. Päts oli Orffiga ka kirjavahetu-

ses. Pätsi käsiraamatu uuendatud versioon ilmus paraku pärast autori surma: I osa 1989. a ja II osa 1993. a.

Käesoleva väljaande valmistas trükiks ette Tallinna Ülikooli emeriitprofessor Maie Vikat, kes ise on aastaid uurinud laste muusikalist arengut ja loovust. Ta töötas Pätsi käsikirja veel kord põhjalikult läbi, lühendas pisut ja kaasajastas mõningaid termineid.

Raamat käsitleb kooli muusikaõpetust mitme kandi pealt, aitab õpetajal mõista muusikaga seotud psüühilisi protsesse ja lapse arengufaase, annab konkreetseid juhiseid hääle arendamiseks ja laulmise õpetamiseks, teeb häid ettepanekuid klassiväliseks musitseerimiseks (koorid, orkestrid), tutvustab Orffi ja Kodály süsteemi jpm.

MALL PÕLDMÄE, toimetaja

Värvitähstikes on igal leheküljel üks täht, sellega algava looma või sõiduki värvitav pilt ning lõbus suurtähedega neljarealine luuletus. Piltide võimalik värvilahendus on pakutud vihiku tagakaanel.

MAASTIKUAUTOD

Indrek Kuuse
16 lk; pehme kaas

ERGASTAV E-MÄNG

Inimese väärtuslikemaks loomuomaduseks on mõtlemisvõime, mis aitab tal tegelikult aru saada, sellega kohaneda ning seda vajaduse korral ka muuta. Mõtlev inimene tunnetab sihipäraselt asjade ja nähtuste omadusi ning seoseid, loob uusi mõisteid ja arusaamu ning võib näha ette isegi sündmuste kulgu.

Koolis peaks iga õppeaine arendama õpilaste mõtlemisvõimet. Tehakse seda aga üsna juhuslikult ja erineva eduga.

Elu jooksul tuleb igal inimesel loendamatu kordi midagi põhjendada ehk vastata miks-küsimustele. Kes seda suudab, on ilmselt edukas. Tal on eeldusi teha karjääri ja juhtida teisi inimesi.

Kui palju me aga tegelikult mõtleme, seda tahaks vist igakümnend aastat juures testida.

Mõtlemisel on tihe seos keelega ehk teisiti öeldes on vigane keel vigase mõtlemise produkt. Seepärast polegi mõtlemise- ega keeleülesanded teineteisest reljeefselt lahutatavad.

Käesolev küsimustik on omalaadne intelligentsustest (IQ-test), milles nõutakse vastust sadakonnale miks-küsimusele. Enesekontrolliks on lisatud ka põhjenduste osa.

Mikserile viitab aga asjaolu, et küsimused on antud meelega läbiseigi, süsteemilt. Üsna tõsimeelsete mõtlemis/keeleküsimuste sekka on pikitud üksikuid naljaküsimusi, mis oma argises primitiivsuses kontrollivad nuputaja leidlikkust ka enesest-mõistetavate põhjenduste tabamises. Vahel on küsimuses taotluslikult mõni ülearune sõna, et juhtida nuputaja tähelepanu kõrvale probleemi tegelikust tuumast.

Üldhinnangu oma mõtlemisvõimele võib saada mängu lõpus.

Edukat nuputamist!

TOOM ÜUNAPUU

Vaata www.koolibri.ee esilehte!

TALULAPSE TARKUS

Lapsepõlveaegsed lugemiselamused kipuvad olema kõige eredamad ja mõjusamad. Need, kelle lapseiga möödus „Sada saarelehte, tuhat toomelehte“ esmatrüki seltsis, on nüüdseks juba küpses eas täiskasvanud. Seetõttu on nüüd igati paslik aeg avaldada raamatu kordustrukki lugemiseks nii lastele kui täiskasvanule. Viimastele võib raamat olla lapsepõlve-meenutus või uus avastus vaarisade-emade aegsest elukorraldusest.

Raamatulehtedelt avaneb meile ühtaegu võõras ja tuttav maailm. Seal on ammu kuulnud mõistatused („Õues mäena, toas veena?“), vanasõnad („Valel on lühikesed jalad?“) ning praeguseks ununema kipuvatest talutöödest täidetud lood: juttude tegelased on ametis rehepekuga, jahvatavad käskiviga, ketavad ja kraasivad. Kui need sõnad on lugejatele veel üsna tuttavad, siis turutamist ja põhemoldi kasutamist ei oskaks tänapäeval kuigi paljud ette kujutada. Aga kõik need talitused on nii mõistatuses, vanasõnades kui rahvajuttudes esiplaanil, raske töö on olnud meie esivanemate igapäevane kaaslane. Töötamine ei ole aga ainult

tüütu kohustus, jutud kõnelevad veel paljutki muud.

Endiste aegade lood kannavad endas eelkõige õpetuslikku iva. Nii on kõnelema pandud leivapätsid, veetoobrid, pesu ja isegi tuli. Ükski neist ei lobise niisama suusoojaks, vaid õpetab, kuidas paremini elus hakkama saada. Kui leib kõneleb sellest, kuidas tuleb sööki valmistada, siis tuli seletab, kuidas ohtudest hoiduda. Kuid enam ei ole vaja teada, kuidas puunõu eest hoolt kanda, ega seda, kuidas villa kraasida. Mida oleks siis lastel võimalik meie vanasõnadest ja rahvajuttudest õppida? Kas on neis ka midagi sellist, mis praegu õpilasi võiks kõnetada?

Muistsed lood võivad olla nii naljakad kui kurvad, moraliseerivad või lihtsalt lõbustavad, kuid peamise mõttena jääb kõlama, et heal ja kurjal teol on alati tagajärg: heategu toob õnne, ülekohtus ei seisa kotis, töö kiidab tegijat. Muinasjuttudes võib ka pettusega muredes üle saada, kuid kavalust tohib kasutada ainult ülekohtu vastu. Need, kes näitavad teiste vastu kõrkust, halvustamist ja tigidust üles, saavad alati karistada. Seevastu nõrge-

mate märkamine ja aitamine toob kaasa suure õnne. Külalislahke peremees ning vaest teekäijat aidanud vaenelaps saavad väärilise tasu. Nii-sugust seost tegude ja tagajärje vahel peaks märkama ka noor lugeja, esivanematelt saadud tarkus peaks olema ka 21. sajandi õpilasele niisama vajalik kui 19. sajandi talulapsele.

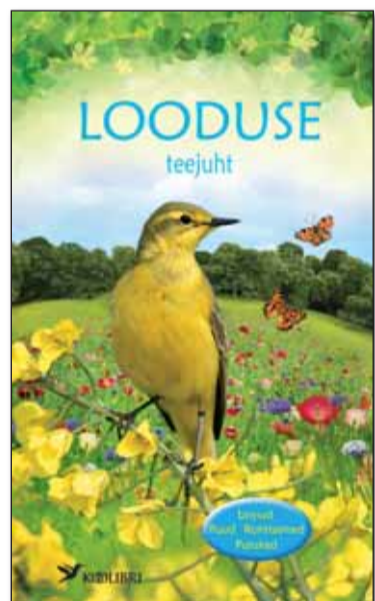
Meid ümbritseva maailma ja selles sisalduva märkamine on miski, mis iseloomustab rahvajuttude loojaid. Ehkki „Kus laulud õpitud“ laulja peab ennast kaitsma süüdistuse vastu, nagu oleks ta oma lood laisklemise ajal teinud, oli meie esivanematel aega jälgida nii inimesi, loomi kui ka väikseid igapäevaelu detaile. Tähelepanuta ei jäänud rasket tööd rügavad koduloomad ega looduse ilu. Oskus näha olulist, tajuda elu selle üheaegses suurus ja väiksuses, on võib-olla see miski, mis meie tänapäeva kiires elus kipub vajaka jääma ka täiskasvanuil.

„Sada saarelehte, tuhat toomelehte“ annab vanematele-õpetajatele võimaluse lastega koos lugeda ja uuesti tundma õppida vanu tarkusi. Täiskasvanutelt saadud kommentaareid ja selgitused juttude juurde aitavad rahvajutte paremini mõista ning vanematelegi kulub ära taas piiluda omaenese lapsepõlve.

Mõista-mõista, mis see on – sada saarelehte, tuhat toomelehte?

Vastuse saab lugedes!

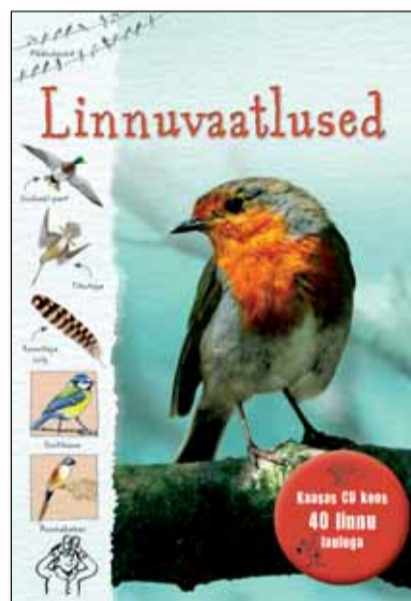
MARET VAHER,
TÜ doktorant

LOODUSE
TEEJUHT
256 lk; värviline; kõva kaas

Spetsialistide koostatud, rikkalikult illustreeritud ja lihtsalt kasutatav raamat on kasulik kaaslane igapäevale, kes tunneb loodusest rõõmu ja esitab endale alati küsimuse „Mis see on?“. Üksikasjalikud kirjeldused on abiks rohkem kui 500 lille-, puu-, linnu- ja putukaliigi määramisel. Kõitvate looduslaste internetilehekülgede lingid aitavad leida lisainspiratsiooni.

Nende saitide külastamiseks mine veebile www.usborne-quicklinks.com ja sisesta otsisõna „spotters nature“. Interneti vahendusel saab pidada veebipõhist looduspäevikut, vaadata mesilaste tantsu videoklippe jne.

LINNUVAATLUSED
80 lk; värviline; pehme kaas

Retkel imelisse linnumaailma on see raamat heaks abilisiks. Siit leiata huvitavaid andmeid lindude kohta ning soovitusi linnuvaatluste alustamiseks.

Esimesed vaatlused võid teha kodust lahkumata: jälgi linde kas või oma aknast. Tiivuliste tundmaõppimist alustagi koduümbruse lindudest. Raamatus tutvustatakse linde elupaiga järgi, antakse ka lihtsaid juhiseid suleliste ülesjoonistamiseks ning toidumajade valmistamiseks.

Raamatuga on kaasas CD
40 linna lauluga.

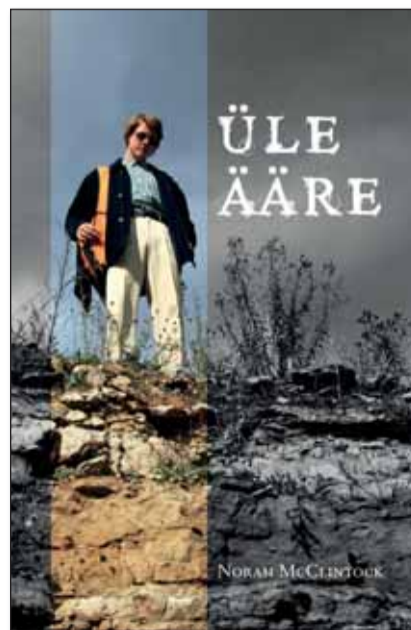
MAHUKAS MUINASJUTUVALIK

Liidetest aegadest alates on kõigis maailma paikades jutustatud ja põlvest põlve edasi antud muinasjutte, mis on täis uskumatu seiklusi ning kummalisi ja salapäraseid tegelasi. Võlukumsti abiga võib hobune lendu tõusta, oatera taevani kasvada või mõni igapäevane tarbeese omandada imevõimed, mis muudavad selle valdaja jõukaks ja õnnelikuks.

„Seitsme maa ja mere taga“ pakub valimiku klassikalisi muinasjutte ning erinevate maade folkloorist pärit lugusid. Jutukogumik annab lisaks ka näpunäiteid, kuidas valida lugu vastavalt kuulaja eale, käepärast oleval ajale või huvipakkuvatele tegelastele. See on suurepärane ja arendav raamat, et koos lapsega lugedes ja jutustades meeldivalt aega veeta. Siit leiab ka sobivaid unejutte igas vanuses lastele.

EI KOOLIVÄGIVALLALE!

Kui MacAdami vaateplaatvormi juurest avastatakse Peter Flosnicki surinukeha, arvatakse, et poiss tegi enesetapu. Ometi usub poisi ema, et tegu polnud enesetapuga ja suudab selles kahtlema panna nii Peteri klassiõe Chloe, keda ta millegi pärast oma poja sõbraks peab, kui ka kohaliku politsei. Peter oli küll tüüpiline nohik, keda huvitasid hoopis rohkem taevatahed kui inimesed, kuid keegi – või miski – tõukas ta sellegi poolest üle ääre...

Kanada kirjanik **Norah McClintock** on saanud viis korda Arthur Ellise auhinna parima noortekriminulli eest. „Üle ääre“ (*Over the Edge*) on kirjaniku esimene eesti keeles ilmunud teos.

Soovituslik raamat igasse
kooliraamatukokku!